

Marek Gaska

Tel. 730 774 572

marek_gaska@poczta.onet.pl

Grabowiec, 12.04.2022 r.

Szanowny Pan

Bartosz Popek

Wójt Gminy Grabowiec

Szanowna Rada Gminy Grabowiec

Petycja

w sprawie rewitalizacji zabytkowych cmentarzy: rzymsko-katolickiego w Grabowcu, wojennych w Bereściu i na Wolicy w ramach projektu „Zabytkowe cmentarze - ocalamy od zapomnienia”.

Petycja

Dotyczy:

- ✓ rewitalizacji zabytkowych cmentarzy w Grabowcu, Bereściu i Wolicy w ramach projektu „Zabytkowe cmentarze - ocalamy od zapomnienia”,
- ✓ uruchomienie specjalnej strony interaktywnego planu Cmentarza Parafialnego w Grabowcu,
- ✓ opracowanie internetowej mapy zabytkowych cmentarzy w Grabowcu, Bereściu i Wolicy,
- ✓ przeprowadzenie prac porządkowych i rewitalizacyjnych na wszystkich cmentarzach,
- ✓ zinwentaryzowanie wszystkich nagrobków na cmentarzach,
- ✓ podzielenie cmentarza w Grabowcu na sektory i postawienie tablic informacyjnych,
- ✓ odnowienie tablic informujących o historii powstania cmentarzy i zabytkowych nagrobkach,
- ✓ przeprowadzenie warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z zakresu ochrony zabytków, cmentarzy i miejsc kultu religijnego,
- ✓ przeprowadzenie warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z kamieniarki,
- ✓ opracowanie monografii o historii Cmentarza Parafialnego w Grabowcu i osobach, które są na nim pochowane.

Petycja podnoszona jest:

- ✓ w celu upamiętnienia naszych przodków i pokazania ich roli w historii rozwoju Grabowca,
- ✓ w celu wzmocnienia ochrony dziedzictwa chrześcijańskiego miejscowej społeczności,
- ✓ w trosce o dziedzictwo lokalne, uwypuklenie chrześcijańskich korzeni, wielowyznaniowej m. Grabowiec,
- ✓ w celu zwrócenia uwagi na gminę Grabowiec, jako lokalną atrakcję turystyczną, historyczną i edukacyjną w województwie lubelskim,
- ✓ w celu stymulacji lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez pobudzanie rozwoju turystyki,
- ✓ w celu podnoszenia wiedzy dzieci i młodzieży oraz mieszkańców Gminy z zakresu ochrony zabytków, cmentarzy i miejsc kultu religijnego,

- ✓ w celu podnoszenia wiedzy dzieci i młodzieży oraz mieszkańców Gminy z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego, obrony cywilnej i dziedzictwa kulturowego,
- ✓ w celu realizacji programu Strategia Rozwoju Gminy Grabowiec wyrażonej w Uchwale nr XII/60/2016 Rady Gminy Grabowiec z dnia 29 lutego 2016 r.

Przedmiot petycji

Mając na uwadze troskę o dziedzictwo lokalne, jako obywatel wspólnoty gminy Grabowiec, którego prawa podstawowe, jak mówi preambuła do Konstytucji winny być oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot, zwracam się do władzy samorządowej Gminy Grabowiec z *Petycją w sprawie rewitalizacji zabytkowych cmentarzy: rzymsko-katolickiego w Grabowcu, wojennych w Bereściu i na Wolicy w ramach projektu „Zabytkowe cmentarze - ocalamy od zapomnienia”*.

Rewitalizacja cmentarzy w Grabowcu, Bereściu i Wolicy w ramach projektu „Zabytkowe cmentarze - ocalamy od zapomnienia”. W ramach tego przedsięwzięcia proponuję: uruchomienie specjalnej strony interaktywnego planu Cmentarza Parafialnego w Grabowcu, opracowanie internetowej mapy cmentarzy w Grabowcu, Bereściu i Wolicy, przeprowadzenie prac porządkowych i rewitalizacyjnych na wymienionych cmentarzach, zinwentaryzowanie wszystkich nagrobków na cmentarzach, podzielenie cmentarza w Grabowcu na sektory i postawienie tablic informacyjnych, odnowienie tablic informacyjnych mówiących o historii powstania cmentarza w Bereściu i na Wolicy, przeprowadzenie warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z zakresu ochrony zabytków i cmentarzy oraz miejsc kultu religijnego, przeprowadzenie warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z kamieniarki. Opracowanie monografii o historii Cmentarza Parafialnego w Grabowcu i osobach, które są na nim pochowane. Nadmieniam, że wstępną akceptację wyraziła pani dr Agnieszka Szykuła-Żygawska, autorka opracowania, pt. *Cmentarz parafii św. Dominika i Matki Bożej Szkaplerznej w Łabuniach. Zabytkowe nagrobki i najstarsze pochówki (1862-1973)*, wydanej przez Bibliotekę Publiczną Gminy Łabunie, Łabunie-Zamość 2019). Rozmowę wstępną przeprowadziłem w 2019 r. na promocji wymienionej książki.

Uzasadnienie do Petycji

Krótką historia cmentarza Parafialnego w Grabowcu. Cmentarz został zaliczony do zabytków w II połowie XX w. Obiekt znajduje się w wykazie zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych pod pozycją A/1492 według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.. Potwierdza to najnowsze Obwieszczenie nr 1/2018 r. *Lubelskiego Wojewódzkiego konserwatora zabytków w Lublinie z dnia 2 lutego 2018 r. w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego* (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2018 r., poz. 576). W wymienionym obwieszczeniu zabytek jest wpisany pod pozycją 283.

Parafia łacińska w Grabowcu została założona w 1394 r. przez księcia Ziemowita IV i w tym samym roku został zbudowany z kamienia murowany kościół, który ufundował książę. Kościół ten jak i trzy pozostałe zostały spalone przez Tatarów. Obecnie istniejący kościół powstał w 1855 r. Fundatorami byli właściciele okolicznych majątków i miejscowi chłopci. Natomiast cerkiew istniała w Grabowcu jeszcze przed 1394 r. Ostatnią rozebrano w 1954 r.

Cmentarz grzebalny umiejscowiony jest poza miastem 600.m na zachód od kościoła założony został dla katolików obydwu obrządków w latach 1792-1798. Pierwotnie zmarłych grzebano przy świątyniach. W latach 1875-1926 korzystali z niego także prawosławni, ale zawsze pozostawał i pozostaje w administrowaniu parafii rzymskokatolickiej. Należy stwierdzić, że jest to cmentarz rzymskokatolicki, ale dawny także prawosławny i grekokatolicki. Jak podaje Danuta Kawalko w opracowaniu *Cmentarze województwa zamojskiego*, PSOZ, Zamość 1994, s. 55, na cmentarzu zachowało się około 100. kamiennych i żeliwnych nagrobków sprzed 1945 r., w tym jeden, prawdopodobnie k. XVIII w., dwa z pierwszej połowy XIX w., 68 z drugiej połowy XIX w., pozostałe z pierwszej połowy XX w.

Na cmentarzu znajdują się mogiły mieszkańców, którzy tworzyli w historię Grabowca i okolicznych miejscowości. Tutaj pochowany został w 1873 r. Julian Świdziński właściciel dóbr w Bereściu. Na cmentarzu znajdują się grobowce rodziny Glasserów i Skomorowskich, właścicieli dóbr w Skomorochach, a także grób rodzinny Rudnickich właścicieli dóbr w Ornatowicach, Tuszynie i Tuczępach. Jedną z okazalszych mogił jest grobowiec rodziny Czachórkich, właścicieli majątku w Grabowczyku i symboliczny grobowiec Władysława Czachórskiego, malarza, zmarłego w 1911 r. w Monachium. Tutaj także znajduje się grobowiec rodziny Węglińskich, właścicieli dóbr ze Świdnik.

Na cmentarzu znajduje się Miejsce Pamięci Narodowej, tj. mogiły żołnierzy ze szpitala polowego w Grabowcu zamordowanych 24-25 września 1939 r. przez Armię Czerwoną. Danuta Kawalko w opracowaniu *Cmentarze województwa zamojskiego...*, s. 55-56 podaje, że pochowanych jest tutaj 59. żołnierzy Oddziału Kawalerii Grupy „Kowel” płk. Leona Koca

Na terenie kwater żołnierskich pod kopcem ziemskim znajdują się szczątki powstańców styczniowych. Do 1907 r. byli oni pochowani na miejscu obecnej kapliczki przy skrzyżowaniu ulic Skierbieszowskiej i 700-lecia (dawna Poprzeczna).

Na cmentarzu na początku lat 80. XX wieku rośło około 200. drzew. W połowie lat 80. wiele drzew wycięto, jak stwierdza D. Kawalko „w ramach źle pojętej pielęgnacji”. Obecnie wiele drzew osiągnęło rozmiar pomników przyrody. Wymaga to szczególnie troskliwego i zgodnego z prawem postępowania zgodnie z *Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098).

Krótką historia zabytkowych cmentarzy w Bereściu i na Wolicy

Krótką historia powstania cmentarza wojennego w Bereściu. Cmentarz został zaliczony do zabytków w II połowie XX w. Obiekt znajduje się w wykazie zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych pod pozycją A/1524 według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.. Potwierdza to *Obwieszczenie nr 1/2018 r. Lubelskiego Wojewódzkiego konserwatora zabytków w Lublinie z dnia 2 lutego 2018 r. w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego* (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2018 r., poz. 576). W wymienionym obwieszczeniu zabytek jest wpisany pod pozycją 27.

Zabytkowy cmentarz wojenny znajduje się przy drodze z Grabowca do Hrubieszowa, obok starego cmentarza obrządku prawosławnego, na którym znajdują się jeszcze tylko cztery kamienne nagrobki z lat 1879-1912. Cmentarz ten założono w XIX w. dla grekokatolików, po 1875 r. korzystali z niego także prawosławni, do chwili utworzenia nowego cmentarza na

początku XX w. Nowy cmentarz prawosławny został wytyczony 200. m na północ od wymienionej drogi powiatowej i starego cmentarza obrządku wschodniego. Użytkowany był do okresu II wojny światowej. Ostatnie pochówki pochodzą z 1944 r.

W Bereściu do II połowy XIX w. funkcjonowała grekokatolicka cerkiew parafialna z filią w Zaborcach. Około 1875 r. zamieniona została na prawosławną, która funkcjonowała do 1944 r.

Cmentarz wojenny założony został w okresie I wojny światowej, prawdopodobnie po 1915 r. przez Bereść przebiegała linia frontu między wojskami austriackimi a rosyjskimi. Cmentarz powtórnie wykorzystany pod pochówki w 1939 r. Na cmentarzu znajdują się dwie mogiły zbiorowe i kilka mało czytelnych mogił indywidualnych z okresu I wojny światowej, w których pochowani są żołnierze i oficerowie armii austriackiej. W północnej części cmentarza znajduje się wydzielona kwatera z mogiłami z 1939 r. gdzie pochowani są prawdopodobnie policjanci i żołnierze polscy oraz żołnierze Armii Czerwonej.

Pochówek żołnierzy austriackich na wymienionym cmentarzu został udokumentowany. Dlatego też przy rewitalizacji cmentarza można uzyskać środki finansowe także z ambasady austriackiej w Polsce.

Krótką historią powstania cmentarza wojennego na Wolicy. Cmentarz został zaliczony do zabytków w II połowie XX w. znajduje się on na zachodnim krańcu wsi Wolica Uchańska, przy drodze z Grabowca do Skierbieszowa na szczycie wzniesienia. Obiekt znajduje się w wykazie zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych pod pozycją A/1525 według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.. Potwierdza to *Obwieszczenie nr 1/2018 r. Lubelskiego Wojewódzkiego konserwatora zabytków w Lublinie z dnia 2 lutego 2018 r. w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego* (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2018 r., poz. 576). W wymienionym obwieszczeniu zabytek jest wpisany pod pozycją 1589.

Cmentarz założony został w 1915 r. Ponownie wykorzystywany podczas II wojny światowej. Na cmentarzu znajdują się mogiły zbiorowe i kopiec ziemny z I wojny światowej. Na mogiłach w części południowej wtórne pochówki z II wojny światowej, z betonowymi płytami, metalowymi i drewnianymi krzyżami. Na cmentarzu pochowani są żołnierze z I i II wojny światowej różnych wyznań i narodowości oraz polscy partyzanci z okresu okupacji niemieckiej. Wśród pochowanych są także cywilne ofiary wojny. Na obrzeżu cmentarza i w północnych kwaterach rośnie dwanaście dębów o rozmiarach pomnikowych.

Obecnie do cmentarza prawa właścicielskie zgłasza parafia prawosławna w Zamościu. Można więc zgodnie z zasadami ekumenicznymi dążyć do porozumienia i wspólnie dokonywać rewitalizacji.

W ramach projektu „Zabytkowe cmentarze - ocalamy od zapomnienia” proponuje inwentaryzację cmentarza w Grabowcu. Aby tego dokonać można wykorzystać system „GROBONET PRO” umożliwiający odnalezienie swoich bliskich w bazie osób pochowanych oraz zlokalizowanie ich grobu na dokładnej mapie cmentarza. Wyniki poszukiwań można wydrukować lub zapisać na komputerze. System umożliwia ponadto zdalne zlecenie opłacenia miejsca na cmentarzu a także zapalenie wirtualnego znicza.

Środki na dofinansowanie projektu można uzyskać w ramach programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – „Wspólnie dla dziedzictwa? Na prace inwentaryzacyjne środki można także pozyskać od Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu. Należy opracować program ochrony zabytków i miejsc kultu religijnego i w ramach tego sukcesywnie pozyskiwać środki na prace konserwatorskie i porządkowe. Należy także zgodnie z prawem międzynarodowym *Konwencją o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej konwencji oraz protokołem o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego*, Haga, 14 maja 1954 r. (Dz. U. z 1957 r., nr 46, poz. 212, załącznik), *Drugim protokołem do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego*, podpisanym w Hadze dnia 14 maja 1954 r., Haga, 26 marca 1999 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 248) i przepisami prawa RP *Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2021 r. poz. 710, 954), oznakować wszystkie zabytki kultury z godnie z *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków* (Dz. U. z 2004 r., nr 30, poz. 259) wymienione w *Obwieszczeniu nr 1/2018 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 2 lutego 2018 r. w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego* (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2018 r., poz. 576).

Uzasadnienie do treści wyrażonej w niniejszej petycji znajdziemy także w aktualnej Strategii Rozwoju Gminy przyjętej uchwałą nr XII/60/2016 Rady Gminy Grabowiec z dnia 29 lutego 2016 r.

Myślę, że przy okazji **rewitalizacji cmentarzy w ramach projektu „Zabytkowe cmentarze - ocalamy od zapomnienia”** jest też okazja do pewnych przemyśleń, aby w społeczeństwie utrwaląc te wartości, za które nasi ojcowie walczyli, za które ginęli; za godność, za prawa człowieka - za człowieczeństwo, za wiarę, za ojczyznę - za symbole i za prawdę.

W celu podnoszenia wiedzy dzieci i młodzieży oraz mieszkańców Gminy z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego, obrony cywilnej, ochrony zabytków, cmentarzy i miejsc kultu religijnego, oraz dziedzictwa kulturowego proponuje przeprowadzenie warsztatów edukacyjnych w GOK i w Gminnej Bibliotece Publicznej. Pomocna będzie publikacja Danuty Kawałko, *Cmentarze województwa zamojskiego...* i Agnieszki Szykuły-Żygawskiej, *Cmentarz parafii św. Dominika i Matki Bożej Szkaplerznej w Łabuniach. Zabytkowe nagrobki i najstarsze pochówki (1862-1973)...*

Publikacja D. Kawałko będzie pomocna przy opracowaniu także tablic informacyjnych o historii powstania cmentarzy i osobach, które są na nich pochowane.

W ramach warsztatów edukacyjnych proponuję uwzględnienie takich obszarów tematycznych, których problematyka jest zawarta w następujących aktach normatywnych:

Konwencja dotycząca praw i zwyczajów wojny lądowej (IV konwencja haska) oraz *Regulamin dotyczący praw i zwyczajów wojny lądowej (Regulamin haski)*, Haga, 18 października 1907 r. (Dz. U. z 1927 r., nr 21, poz. 161).

Konwencja o bombardowaniu przez morskie siły zbrojne w czasie wojny (IX konwencja haska), Haga, 18 października 1907 r. (Dz. U. z 1936 r., nr 6, poz. 66).

Konwencja o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych (I konwencja genewska), Genewa, 12 sierpnia 1949 r. (Dz. U. z 1956 r., nr 38, poz. 171, załącznik).

Konwencja o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu (II konwencja genewska), Genewa, 12 sierpnia 1949 r. (Dz. U. z 1956 r., nr 38, poz. 171, załącznik).

Konwencja o traktowaniu jeńców wojennych (III konwencja genewska), Genewa, 12 sierpnia 1949 r. (Dz. U. z 1956 r., nr 38, poz. 171, załącznik).

Konwencja genewska o ochronie osób cywilnych podczas wojny, (IV konwencja genewska), Genewa, 12 sierpnia 1949 r. (Dz. U. z 1956 r., nr 38, poz. 171, załącznik).

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności podpisana dnia 4 listopada 1950 r. w Rzymie (Dz. U. z 1993 r., nr 61, poz. 284).

Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej konwencji oraz protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, Haga, 14 maja 1954 r. (Dz. U. z 1957 r., nr 46, poz. 212, załącznik).

Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, Paryż, 16 listopada 1972 r. (Dz. U. z 1976 r., nr 32 poz. 190, załącznik).

Konwencja o zakazie używania technicznych środków oddziaływania na środowisko w celach militarnych lub jakichkolwiek innych celach wrogich, Genewa, 18 maja 1977 r. (Dz. U. z 1978 r., nr 32, poz. 132, załącznik).

Protokoły dodatkowe do konwencji genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r., dotyczący ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół I) oraz dotyczący ochrony ofiar niemiędzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół II), Genewa, 8 czerwca 1977 r. (Dz. U. z 1992 r., nr 41, poz. 175, załącznik, Dz. U. z 2015 r., poz. 1056).

Protokół III w sprawie zakazów lub ograniczeń użycia broni zapalających do Konwencji o zakazie lub ograniczeniu użycia pewnych broni konwencjonalnych, które mogą być uważane za powodujące nadmierne cierpienia lub mające niekontrolowane skutki Genewa, 10 października 1980 r. (Dz. U. z 1984 r., nr 23, poz. 104).

Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, Aarhus, 25 czerwca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r., nr 78, poz. 706).

Drugi protokół do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w Hadze dnia 14 maja 1954 r., Haga, 26 marca 1999 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 248).

Protokół o wybuchowych pozostałościach wojennych do Konwencji o zakazie lub ograniczeniu użycia pewnych broni konwencjonalnych, które mogą być uważane za powodujące nadmierne cierpienia lub mające niekontrolowane skutki (protokół V), Genewa, 28 listopada 2003 r. (Dz. U. z 2011 r., nr 266, poz. 1577).

Konwencja w sprawie broni kasetowej, Dublin, 30 maja 2008 r.

Wytoczne Unii Europejskiej w sprawie promowania przestrzegania międzynarodowego prawa humanitarne (Dz. Urz. UE C 327/04 z 23.12.2005 r.).

Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2018 r., poz., 2337).

Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1947).

Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2021 r. poz. 372, 1728).

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1372).

Ustawa z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2018 r., poz. 133, 138).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – kodeks karny (Dz. U. z 2017 r., poz. 2204, z 2018 r., poz. 20, 305, 663).

Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2018 r., poz. 574).

Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2014 r., poz. 1798).

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710, 954).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2003 r. w sprawie nadania statutu parkom narodowym (Dz. U. z 2003 r., nr 136, poz. 1276-1298).

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r., nr 30, poz. 259).

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r., nr 212, poz. 2153.).

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie sposobu i trybu zaliczania bibliotek do niektórych bibliotek naukowych oraz ustalenia ich wykazu (Dz. U. z 2012 r., poz. 390).

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie narodowego zasobu bibliotecznego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1948).

Obwieszczeniu nr 1/2018 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 2 lutego 2018 r. w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2018 r., poz. 576).

Szanowna Rada Gminy,

reasumując to wszystko co przedstawiłem, pragnę zasygnalizować jeszcze jedną bardzo istotną uwagę. Otóż od początku transformacji ustrojowej w Polsce nie mogłem zrozumieć zachowania władzy lokalnej. Wydaje się, że wyjaśnił mi to śp. Zbigniew Romaszewski, były wicemarszałek Senatu, który 7 maja 2009 r. w wywiadzie dla Rzeczypospolitej (s. A 6) stwierdził: **ludzie mają na ogół takich polityków na jakich sobie zasłużyli**” Pytanie: Czyli świat polityki jest zwierciadłem, w którym odbijają się cechy społeczeństwa?

Myślę, że tak. Problemy wspólne przestały w społeczeństwie istnieć. Jeśli ktoś działa dla dobra wspólnego staje się osobą niezwykle podejrzaną. Bo nie można się domyślić, o co mu tak naprawdę chodzi, jaki ma w tym interes. W okresie międzywojennym potrafiliśmy zbudować COP, potrafiliśmy zbudować Gdynię. A do Wilna jeździło się w trzy i pół godziny

torpedą. Wtedy nastąpiła integracja kraju. Teraz tego typu wspólnych osiągnięć praktycznie nie mamy. Nawet nie potrafimy zbudować autostrad. Infrastruktura kolejowa jest w sytuacji katastrofalnej. I przez te 20 lat w żadnym większym mieście nie powstał ani jeden park, czyli miejsce wspólnego odpoczynku. Pytanie: Czyli podstawowa różnica między PO a PiS to hierarchia ważności pomiędzy wolnością a solidarnością? Systematycznie pozbywamy się państwa. Państwo jest traktowane jako wróg. W mediach możemy się dowiedzieć, że płacenie podatków nie jest przyczynianiem się do wspólnych inwestycji i wspólnych spraw, tylko jest to abstrakcyjny fiskus, który wyciąga od ludzi pieniądze.

Pragnę zwrócić uwagę, że rola dziedzictwa kulturowego w nauczaniu i wychowaniu dzieci i młodzieży ma szczególny wymiar. Nauczanie to wedle św. Jan Pawła II jest fundamentem wychowania. To on wielokrotnie podkreślał znaczenie i rolę dziedzictwa historycznego w wymiarze polskim, europejskim i światowym, kiedy twierdził: „*Proszę Was! Pozostańcie wierni temu dziedzictwu! Uczyńcie je podstawą swojego wychowania!*” To on twierdził, że zachowanie tożsamości i kultury narodowej jest najważniejszą wartością dla człowieka: „*Macie przenieść ku przyszłości to całe olbrzymie doświadczenie dziejów*” (1979). Można powiedzieć, że wręcz wymagał tego, od każdego Polaka.

W 1983 r. przy kolejnej wizycie w Polsce stwierdził: „*Czuwam, to znaczy czuję się odpowiedzialny za to wielkie wspólne dziedzictwo, któremu na imię Polska*”. Natomiast na konferencji UNESCO w 1980 r. upomniał przywódców świata: „*Kultura jest właściwym sposobem istnienia i bytowania człowieka*”.

W czasie pierwszej pielgrzymki do Polski, św. Jana Pawła II wypowiedział słynne słowa z Ewangelii: *Niech zstąpi duch Twój i zmieni oblicze Ziemi, tej Ziemi*. Były to prorocze słowa, wielokrotnie cytowane nie tylko przez osoby duchowne ale także przez osoby świeckie: od profesorów wyższych uczelni, po zwykłych ludzi. Natomiast w ostatniej pielgrzymce do Polski, św. Jan Paweł II, stwierdził: *Polsce potrzeba ludzi sumienia*. Zaiste, że słowa te nie stały się mottem przywódców duchowych i politycznych w naszym kraju? Nie są też artykułowane przez społeczeństwo Polskie. Dlatego też wydaje się, słuszna uwaga, wypowiedziana w czasie dyskusji w telewizyjnym studio: *my Polacy słyszymy, św. Jan Pawła II, niejednokrotnie stojąc na baczność, ale go nie słuchamy*.

Zmarły kilka lat temu były minister spraw zagranicznych prof. Krzysztof Skubiszewski, w styczniu 1993 r. w sejmie na wniosek Klubu Poselskiego PSL, który zwrócił się do Prezesa Rady Ministrów o wyjaśnienie, „*jak rząd Rzeczypospolitej Polskiej rozumie pojęcie polskiej racji stanu wobec aktualnych wyzwań społeczno-politycznych i ekonomicznych w naszym kraju*”, minister K. Skubiszewski z upoważnienia premier Hanny Suchockiej przedstawił wizję polskiej racji stanu, kiedy stwierdził: „*Racja stanu, w swej istocie – a jest nią bezpieczeństwo państwa – wiąże się najściślej z polityką obronną, i dalej Skubiszewski dowodził: „Zbędne byłoby osobne dowodzenie doniosłej roli oświaty- od podstawowej po akademicką – w kształtowaniu postaw, bez których nie można mówić o pełnym zrozumieniu racji stanu Rzeczypospolitej Polskiej. Przypomnieć należy słowa Jana Zamoyskiego: „Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie”. Pamiętajmy o różnych formach oświaty obywatelskiej. Postawy obywatelskie i propaństwowe są w nowoczesnych społeczeństwach jednym z elementarnych fundamentów racji stanu. Identyfikacja ze swym państwem musi się u nas stać wartością samoistną.*

Przyjmując taką szeroką perspektywę – stwierdza Krzysztof Skubiszewski - w swym dążeniu do wielkości państwo i naród muszą przestrzegać zasad moralności publicznej, nie

powinny bać się otwarcia na moralność, tę moralność, która bierze się z naszych chrześcijańskich korzeni. Nie możemy odrywać naszego pojęcia racji stanu od moralności i poszanowania praw jednostki¹.

Filozof prof. Bohdan Wolniewicz, na pytanie jakie trzy wartości uznałby dzisiaj za najważniejsze, stwierdził, że tych wartości należy poszukiwać w dekalogu. Prof. Wolniewicz wybrał więc trzy – jak sam twierdzi- po głębszym zastanowieniu. Są to wartości, które reprezentowane są przez następujące przykazania: (2) *Nie będziesz brał imienia Pana Boga swego nadaremno.* (4) *Czcij ojca swego i matkę swoją.* (8) *Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu swemu.* Prof. Wolniewicz uważa, że chronione nimi wartości są dziś szczególnie zagrożone. Językiem naszych czasów- jak stwierdza- *należy wyrazić owe trzy przykazania tak: (2) Szanuj symbole. (4) Szanuj człowieka. (8) Szanuj prawdę. Ich związek z pierwowzorem jest następujący. Jeśli nie uszanujesz symbolu w imieniu Bożym, to żadnego symbolu nie uszanujesz; jeżeli nie uszanujesz człowieka w swoich rodzicach, to w nikim go nie uszanujesz; jeżeli nie uszanujesz prawdy komuś winnej, to nigdzie jej nie uszanujesz. Te trzy wartości - symbol, człowieczeństwo i prawda - są dziś nieustannie atakowane, pod różnymi przykrywkami i pretekstami².* Można powiedzieć za prof. B. Wolniewiczem, że od czasów II wojny światowej trwa ofensywa ciągłej deprecjacji tych przykazań, a przez to także tych wartości wyższych, które owe przykazania wyrażają.

Jaka jest dewiza na przyszłość? Bronić mądrze i inteligentnie polskości, bronić chrześcijaństwa (katolicyzmu). Stać na gruncie katolickiej nauki społecznej, w tym dobra wspólnego, moralności publicznej, wykazywać wrażliwość publiczną na sprawy kultury, historii, tradycji i tożsamości narodowej.

Przeciwstawiać się antypolonizmowi i w ramach tego dążyć do takich postaw społecznych aby nie stwarzać sytuacji dla nieprzyjaciół państwa polskiego i dawać im gotowe argumenty do atakowania Polski i Polaków. Aby te zasady realizować musimy w pełni stawać się społeczeństwem obywatelskim. Pragnę podkreślić, że w oficjalnych dokumentach Unii Europejskiej Kościoły są traktowane jako instytucje społeczeństwa obywatelskiego. Przypisuje im się szczególną rolę w angażowaniu obywateli, zwłaszcza w sprawy lokalne (J. Herbst, *Gdzie w Polsce szukać społeczeństwa obywatelskiego. Od ideologii do badań*, „Trzeci Sektor” 2004, nr 1).

Szanowna Rada Gminy Grabowiec,

uprzejmie proszę Radę Gminy o wykazanie wrażliwości i merytorycznego podejścia do złożonej petycji. Zrealizowanie postanowień petycji będzie dobrze służyło sprawie promocji Gminy, jako ośrodka do prowadzenia działalności turystycznej, a także poprawi wizerunek Grabowca, jako lokalnej atrakcji turystycznej w województwie lubelskim.

W celu zgromadzenia pełniejszej i wszechstronnej wiedzy o potrzebach zbiorowych mieszkańców uprzejmie proszę władze Gminy Grabowiec o przeprowadzenie konsultacji zgodnie z *Uchwałą nr XIII/65/2016 Rady Gminy Grabowiec z dnia 31 marca 2016 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami gminy Grabowiec* (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2016r., poz. 1653).

¹ K. Skubiszewski, *Polityka zagraniczna i odzyskanie niepodległości. Przemówienia, oświadczenia, wywiady 1989-1993*, Wydawnictwo Interpress, Warszawa 1997, s. 305-307.

² T. Sommer, Wolniewicz. *Zdanie własne. Wywiad rzeka z najbardziej prawoskrętnym polskim profesorem filozofii*. Biblioteka wolności, 3S Media Sp. z o. o., Warszawa 2011, s. 205-207.

Uprzejmie proszę o pozytywne rozpatrzenie petycji zgodnie z *Ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach* (Dz. U. z 2018 r., poz. 870) oraz *przepisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2021 r. poz. 735, 1491). Na podstawie *art. 4, ust. 3 ustawy o petycjach* proszę o ujawnienie na stronie BIP Urzędu Gminy Grabowiec przedmiotu i treści petycji, nazwiska i imienia, meila, oraz nr telefonu osoby wnoszącej petycję.

Uprzejmie proszę o udostępnienie protokołów z posiedzenia Komisji, Skarg Wniosków i Petycji i RGG w przedmiotowej sprawie.

Z poważaniem
Marek Gąska